

За підтримки:

Німецько-український проект
співпраці в галузі органічного
виробництва

Credible Results. Incredible Service.™

Інформаційна підтримка
журналу "ORGANIC UA"

**ЗІРНИК ТЕЗ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ**

**«ОРГАНІЧНЕ
АГРОВИРОБНИЦТВО:
ОСВІТА І НАУКА»**

ФЕДЕРАЦІЯ ОРГАНІЧНОГО
РУХУ УКРАЇНИ

**BOOK OF ABSTRACTS
OF ALL-UKRAINIAN
SCIENTIFIC AND
PRACTICAL
CONFERENCE**

**«ORGANIC AGRO
PRODUCTION:
EDUCATION
AND SCIENCE»**

м. Київ
1 листопада 2018 року

Київ
November 1, 2018

ПРОГРАМНИЙ КОМІТЕТ

Ищенко Т.Д., канд. пед. наук, професор

Милованов Є.В., канд. екон. наук

Хоменко М.П., канд. пед. наук

Малинка Л.В., канд. с.-г. наук

Дудус Т.В., канд. пед. наук

Коняшин А.В., магістр державного управління

Адреса оргкомітету: ДУ «Науково-методичний центр «Агроосвіта»,
03131, м. Київ, вул. Смілянська, 11 т/ф: (044) 242-35-68

e-mail: nmc.agroosvsta@ukr.net

НАПРЯМИ РОБОТИ КОНФЕРЕНЦІЇ

- впровадження органічних технологій у виробництво задля збереження навколишнього природного середовища;
- роль органічного виробництва у формуванні продовольчої безпеки;
- органічні технології виробництва рослинництва і тваринництва;
- розвиток територіальних громад завдяки невеликим фермерським та сімейним господарствам;
- формування системи органічного виробництва для виробників сільськогосподарської продукції з використанням наукового і виробничого досвіду;
- поширення досвіду та інформації щодо ролі органічних технологій в аграрному виробництві;
- роль освіти у підготовці фахівців з органічного виробництва

За підтримки

Німецько-український проект співпраці в галузі органічного виробництва

Компанія «БТУ-Центр»

Міжнародна група лабораторій Eurofins

Торгова марка Пан Еко

Інформаційна підтримка – журнал «ORGANIC.UA»

Тетяна Іщенко
Директор
ДУ «НМЦ
«Агроосвіта»

Органічний сектор усе швидше розвивається не лише на міжнародній арені загалом, але й у нашій державі, яка за останні роки стала вагомим гравцем на органічній мапі світу! За даними Федерації органічного руху України, лише за останні десять років кількість виробників органічної продукції зростає в Україні майже вчетверо. При цьому площа сільськогосподарських угідь, на яких у нашій країні ведеться органічне агровиробництво відповідно до міжнародних стандартів, за цей самий період зростає до позначки 420000 га. За ці 10 років значно зріс не лише експорт органічної продукції з України, але й збільшився вітчизняний внутрішній ринок споживання органічних продуктів. Є всі підстави очікувати, що згодом цей показник перетне рівень 30,0 млн євро.

Органічне сільське господарство істотно сприяє вирішенню глобальних екологічних та соціальних проблем і досягненню основних цілей сталого розвитку на всіх континентах планети.

Вандана Шіва, сучасна індійська громадська активістка та природоохорончиця, нещодавно мудро заявила: «Органік — це не «річ»; це не продукт. Це філософія: напрям мислення і шлях життя, який ґрунтується на чіткому усвідомленні того, що все у цьому світі взаємозв'язано і все перебуває у певних взаєминах з усім іншим».

Найважливішими завданнями у процесі розвитку органічних концепцій в Україні вважаємо:

- 1) виробництво здорових, безпечних і доступних харчів та напоїв у достатній кількості;*
- 2) зменшення забруднення і викидів парникових газів у процесі виробництва харчових продуктів, торгівлі ними та їхнього споживання;*
- 3) створення харчових ланцюгів на основі відновної енергії та повторного використання поживних речовин;*
- 4) захист ґрунтів, води, повітря, біорізноманіття й ландшафту;*
- 5) урахування чинних і майбутніх етичних принципів, харчових звичок, стилів життя й потреб споживачів.*

Досягнути вищезгаданого можна завдяки просвітницькій роботі, інформованості та популяризації серед населення та товаровиробників щодо специфіки органічного агровиробництва, поширення вітчизняного та світового досвіду ведення органічного виробництва. Особливо важливою є ця робота серед студентства, під час визначення змісту навчання за спеціальностями, що забезпечують аграрний сектор, органічне сільське виробництво має бути пріоритетним.

**Євген
Милованов**
Голова Правління
Федерації органіч-
ного руху України

Слід зазначити, що сучасні тенденції «зелених» трансформацій сільськогосподарського виробництва багато в чому пов'язані з асиметричним розвитком аграрного підприємництва. «Зелені» види аграрного підприємництва та екологічні інновації покликані сприяти вирівнюванню структурних диспропорцій, виваженому аграрному землекористуванню, збалансованому використанню ресурсів та підтримувати перехід на технології нової хвилі зі збереженням інфраструктури агроєкосистем.

Література

1. Щодо вдосконалення агроєкологічних умов функціонування сільського господарства. Аналітична записка. Національний інститут стратегічних досліджень. URL : <http://www.niss.gov.ua/articles/1437>.

2. Мусіна Л. А., Ямчук А. В., Кваша Т. К. Взаємний вплив економіки та природного середовища в сучасному світі: політика, стратегії, технології : монографія. Київ : УкрІНТЕІ, 2012. 260 с.

3. Навстречу зеленой економіке: путь к устойчивому развитию и искоренению бедности. Обобщающий доклад для властных структур. ЮНЕП. 2011. С. 2. URL : www.unep.org/greeneconomy.

4. Доповідь про зелену трансформацію в Україні на основі показників зеленого зростання ОЕСР. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. 2016. URL : <http://www.me.gov.ua>, <http://green-economy.org.ua>.

УДК 338.432:631.147 (477)

*ХАЄЦЬКА О.П., канд. екон. наук, доцент кафедри економіки
Вінницький національний аграрний університет
haetska@i.ua*

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ОРГАНІЧНОГО ВИРОБНИЦТВА В УКРАЇНІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

На сучасному етапі виробництво органічної продукції в Україні посідає вагомe місце, оскільки наша країна позиціонується як аграрна країна, яка має значний потенціал у виробництві та споживанні органічної сільськогосподарської продукції. Попит на вітчизняну органічну продукцію постійно зростає як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках.

Розвиток органічного виробництва є важливим аспектом для ефективного функціонування української економіки. Це виробництво забезпечує збереження навколишнього середовища, а населення безпечною, екологічно чистою та високоякісною сільськогосподарською продукцією [1],

оскільки під час виробництва органічної продукції заборонено використовувати пестициди, також обов'язковим є застосування сівозмін та жорсткий контроль якості. Органічні методи господарювання без застосування хімічних добрив поліпшують стан ґрунту та його родючість, органічні продукти відрізняються від звичайних не лише наявністю сертифіката, але й екологічною безпекою, високою якістю, свіжістю та кращими смаковим якостями.

Розвиток органічного виробництва в Україні розпочався з 1997 року, а починаючи з 2007 року цей ринок почав розширюватися, збільшилося виробництво органічних продуктів (молоко, ковбаси, хліб, фрукти, овочі, мед, крупи). Внутрішній ринок органічної продукції щороку зростає та знаходиться на рівні 60–70 %.

На сучасному етапі Україні досягла певних результатів щодо розвитку власного органічного виробництва. Площі сільгоспугідь, задіяні під вирощування органічної продукції, постійно зростають: з 2002 р. по 2017 р. збільшились з 164 тис. га до 426 тис. га. Зростає кількість сертифікованих органічних господарств (більше 300) [2]. Показники розвитку органічного виробництва в Україні наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Динаміка показників розвитку органічного виробництва в Україні [4]

Роки	Площа органічних сільськогосподарських угідь, га	Кількість органічних господарств, од.
2002	164449	31
2005	241980	72
2010	270226	142
2011	270320	155
2012	272850	164
2013	393400	175
2014	400764	182
2015	410550	210
2016	411200	360

Найбільшу вагу в посівних площах під органічними сільськогосподарськими культурами мають зернові – 47–50 % та олійні – 16–18 %. Лідерами за площею органічних земель в Україні є Одеська, Херсонська та Дніпропетровська області [3].

За даними Федерації органічного руху в Україні [4], площі під виробництвом органічної продукції зросли за аналізований період в 2,5 рази, а кількість органічних підприємств в 11,6 разів (табл. 1), що свідчить про позитивну динаміку розвитку цього виробництва в нашій країні.

За дослідженнями FiBL-IFOAM в Україні сертифіковано 16 видів органічних продуктів: крупи зернових і зернобобових культур, олійні, овочі,

кавуни, дині, гарбузи, фрукти, ягоди, виноград, ефірні олійні культури, м'ясо, молоко, гриби, горіхи і мед. До сертифікованих продуктів переробки належать: зерна, пластівці, джеми, сиропи, соки, масла, борошно і консервовані овочі. Також в нашій державі сертифіковано 550 тис. га дикоросів [1, 5].

Розмір світового органічного ринку становить понад 60 млрд дол США. Найбільшими ринками зі споживання органічних продуктів (топ 10-країн) у 2016–2017 рр. були: США, Німеччина, Франція, Китай, Канада, Італія, Велика Британія, Швейцарія, Швеція, Іспанія [5].

Основними імпортерами української органічної продукції на зарубіжних ринках є: Голландія, Німеччина, Велика Британія, Італія, Австрія, Польща, Швейцарія, Бельгія, Чехія, Болгарія та інші країни. Перевагами щодо експорту являється вигідне географічне положення, наявність родючих земель та природних ресурсів, угода про асоціацію між ЄС та Україною (DCFTA), активна державна позиція в органічному секторі. Але є низка недоліків та ризиків під час організації органічного виробництва: нестабільна політична та економічна ситуація в країні, недобросовісна конкуренція, відсутність державного захисту органічного виробництва України та деякі інші. Тому, в першу чергу, потрібно створити сильний внутрішній ринок органічної продукції; експортувати готову продукцію, а не сировину; шукати нові можливості виробництва органічної продукції; завершити розробку законодавчої бази для органічного ринку в Україні; необхідно поширювати іноземний та провідний вітчизняний досвід ведення органічного виробництва; популяризувати вживання органічної продукції, надавати сприяння органічному сільському господарству малих та середніх виробників; створювати розгалужену збутову мережу на внутрішньому і зовнішньому ринках тощо.

Акцентує увагу на органічному секторі Стратегія розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 р., схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України за № 806-р. В стратегії серед пріоритетних напрямів досягнення стратегічних цілей вказано і забезпечення продовольчої безпеки держави шляхом сприяння розвитку органічного землеробства [4].

З вище наведеного зрозуміло, що Україна має значний потенціал для виробництва органічної сільськогосподарської продукції. Варто поступово розв'язувати проблеми, пов'язані з її виробництвом, посилювати фінансову підтримку з боку держави, приймати до реалізації «Державну програму розвитку органічного виробництва» як екологічно-, соціально- та економічно-доцільний напрямок виробничої діяльності та впроваджувати ефективну маркетингову політику. Ці всі заходи сприятимуть подальшому розвитку органічного виробництва в країні та виведуть Україну в п'ятірку світових лідерів виробників органічної продукції.

Література

1. Клітна М. Р., Брижань І. А. Стан і розвиток органічного виробництва та ринку органічної продукції в Україні // Ефективна економіка. 2013. № 10. URL : <http://www.economy.nauka.com.ua/op=1&z=2525>.
2. Органічне виробництво в Україні: реалії та перспективи // Agronews. Головні аграрні питання. Дата публікації 05 квітня 2017. URL : <https://agronews.ua/node/75635>.
3. Міністерство аграрної політики і продовольства України. URL : <http://www.minagro.gov.ua>.
4. Органік в Україні. Федерація органічного руху України. URL : <http://www.organic.com.ua/uk/homepage/2010-01-26-13-42-29>.
5. Книга FiBL-IFOAM «Світ органічного сільського господарства. Статистика та тренди 2018». Офіційний сайт International Federation of Organic Agriculture Movements. URL : http://www.ifoam.org/organic_world/directory/Countries/Ukraine-Members.htmlwww.ukraine.fibl.org, <http://organicukraine.org.ua/congress/wp-content/uploads/prokopchuk-organicukraine-congress-2018-ua.pdf>.

УДК 635.25:631.67:631.811

ГАМАЮНОВА В.В., д-р с.-г. наук, професор;

ЗАДОРЖНИЙ Ю.В., асистент;

ХОНЕНКО Л.Г., канд. с.-г. наук, доцент

Миколаївський національний аграрний університет

gamajunova2301@gmail.com

ВПЛИВ СПОСОБУ КРАПЛИННОГО ЗРОШЕННЯ І УДОБРЕННЯ НА ВРОЖАЙНІСТЬ ЦИБУЛІ РІПЧАСТОЇ ЗА ЗМІНИ КЛІМАТУ В УМОВАХ ПІВДЕННОГО СТЕПУ УКРАЇНИ

Як результат глобального потепління середня температура повітря підвищується не лише в Україні, а і в світі. В атмосфері відбувається перебудова глобальних процесів перенесення тепла і вологи на всіх континентах, що супроводжується різким почастішанням природних катаклізмів: посух і повеней, тайфунів, градів, зміщення фаз вегетації, що зумовлює перегляд строків сівби тощо. Підвищення температури та посушливість обмежують продуктивність сільськогосподарських культур.

Глобальні зміни клімату все більше впливають на сільськогосподарське виробництво в цілому. За останні 20 років в Україні відбулися досить серйозні зміни клімату. Природно-кліматичний пояс, де раніше вирощували такі традиційні для України культури, як цукровий

<i>ФІЛЬОВ В.В., КИЩАК О.А.</i> Зимостійкість сортів сливи мліївської селекції	131
<i>СУХОЙВАН О.М., КИЩАК О.А.</i> Перспективний спосіб отримання адаптивних сорто-підщепних комбінунань черешні для створення швидкоплідних насаджень	133
<i>ЦОЙ Н., ОСТАПЕНКО О., КОРХОВА М.М.</i> Вплив строків сівби та погодних умов осіннього періоду на тривалість осінньої вегетації пшениці м'якої озимої	135
<i>КРАСИЛЕНКО Д., ШЕВЧУК Т.В.</i> Обґрунтування та перспективи використання йоннообмінних смол для первинної обробки молока в умовах сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу	138
<i>ДОКТОР Н.М., НОВИЦЬКА Н.В., МАРТИНОВ О.М.</i> Вплив допосівної обробки на схожість травмованого насіння зернобобових культур	141
<i>ЯЩУК О.М., НЕЧИПУРЕНКО Л.О.</i> Вирощування капусти з використанням біопрепаратів	144
<i>ЯРОШ Л.В., ДОНСЬКА Л.В.</i> Органічне агровиробництво України: тенденція розвитку біогазових установок	147
<i>ПРУТСЬКА О.О.</i> Модернізація змісту підготовки фахівців з органічного виробництва в аграрних закладах вищої освіти	150
<i>ПАРИЙ Л.В.</i> Роль брендингу у підвищенні конкурентоспроможності виробництва органічної продукції в Україні	153
<i>ЗАДУБИННА Є.В., ТАРАСЕНКО Т.В.</i> No-till в коротко ротацийних сівозмiнах як передумова збереження родючості чорнозему типового	156
<i>КУЦ О.В., РОМАНОВ О.В.</i> Ефективність біологізованих систем оптимізації живлення за вирощування томата в Лівобережному Лісостепу України	158
<i>КОВАЛЬЧУК С.Я.</i> Агроекологічна модель підприємництва – основа «зеленого» зростання	161
<i>ХАСЦЬКА О.П.</i> Особливості розвитку органічного виробництва в Україні на сучасному етапі	164
<i>ГАМАЮНОВА В.В., ЗАДОРЖНИЙ Ю.В., ХОНЕНКО Л.Г.</i> Вплив способу краплинного зрошення і удобрення на врожайність цибулі ріпчастої за зміни клімату в умовах Південного Степу України	167
<i>КОСОЛАП М.П., ГАЙДУК В.Л.</i> Зміна бур'янового угруповання польових агрофітоценозів при відмові від механічного обробітку ґрунту	171